

دستاوردهای مقاومت اسلامی لبنان در منظومه فکری سیدحسن نصرالله و تأثیر آن بر امنیت محور مقاومت

محمد مبینی^۱

بهزاد قاسمی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۳/۲۱

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۹/۰۱/۱۸

فصلنامه آفاق امنیت / سال دوازدهم / شماره چهل و چهارم - پاییز ۱۳۹۸

چکیده

پی بردن به زمینه‌های برتری و امنیت نهضت‌ها از مباحث مهم و درخور تحقیق است. ماهیت مقاومت اسلامی لبنان و اهمیت جایگاه امنیتی آن به‌عنوان یکی از دستاوردهای برجسته مقاومت اسلامی، از سوی سیدحسن نصرالله مورد توجه بوده است. این موضوع در مقاله به‌عنوان یک هدف و شاخص در نظر گرفته شده است. مقاله کوشش دارد تا دستاوردهای مقاومت اسلامی لبنان و نتایج امنیتی آن بر محور مقاومت را به‌عنوان سؤال اصلی مطرح و بررسی نماید. این پرسش با استفاده از روش تحقیق آمیخته با رویکرد کیفی - کمی انجام شده است. بدین‌صورت که در بخش کیفی دستاوردها تبیین شده و در بخش کمی تأثیرشناسی آن مورد آزمون قرار گرفته است. روش مورد استفاده در بخش کیفی مبتنی بر تحلیل مضمون بوده و در بخش کمی داده‌های مورد نیاز با ابزار پرسشنامه گردآوری و با استفاده از فنون آماری ضریب همبستگی اسپیرمن، آزمون رگرسیون خطی ساده (دومتغیره) و آزمون رگرسیون چندگانه گام‌به‌گام تجزیه و تحلیل شده است. یافته و نتایج کیفی این پژوهش در قالب جدول‌هایی شامل مضامین پایه‌ای و سازمان‌دهنده، جمع‌بندی و توصیف شده است. در این پژوهش، پنج مضمون اصلی یعنی «برتری عوامل معنوی، ساختار توانمند، برتری اطلاعاتی و امنیتی، ایفا نقش منطقه‌ای و برخورداری از حمایت یک قدرت منطقه‌ای» به‌دست آمد. این پنج عنصر از مهم‌ترین دستاوردهای امنیتی هستند. در این نوشتار، علاوه بر آن، تأثیر کمی هر یک بر محور مقاومت نیز بررسی و نتایج هر یک نشان داده شد.

واژگان کلیدی

مقاومت اسلامی؛ محور مقاومت؛ امنیت هستی‌شناختی؛ لبنان، سیدحسن نصرالله

این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی و پروژه «بررسی و تدوین مرحله‌بندی الگوی تمدن اسلامی از نهضت‌های مقاومت تا تشکیل جمهوری‌های مستقل» است که در دانشگاه جامع امام حسین(ع) انجام شده است.

mobini20@yahoo.com

۱. استادیار دانشگاه جامع امام حسین(ع)

ghasemi.b1981@gmail.com

۲. نویسنده مسئول: استادیار دانشگاه جامع امام حسین(ع)

مقدمه

مقاومت در برابر زور، ظلم‌ستیزی و حمایت از مظلوم، ریشه فطری در تاریخ بشر دارد. مقاومت و استواری بر حق از رسالت انبیا بوده و در رسالت آخرین نبی خدا استقامت مورد توجه و تأکید قرار گرفته است. در دوره معاصر نیز با پیروزی انقلاب اسلامی ایران این تفکر بازتولید شده است. بازپس‌گیری سرزمین‌های اشغالی فلسطین، جلوگیری از غارت منابع و ثروت کشورهای اسلامی، از جمله اهداف مشخص و عینی محور مقاومت است؛ ویژگی امنیت همه‌جانبه یعنی شامل‌شدن به همه عرصه‌هایی که در مقاومت نیز وجود دارد (قاسمی، ۱۳۹۷ الف: ۳). از این منظر، لبنان دارای جایگاه و اهمیت امنیتی در منطقه است (تانتنه، ۱۳۷۹: ۳۴۹). فرقه‌گرایی یکی از عوامل بی‌ثباتی این کشور است (نادری سمیرمی، ۱۳۷۶: ۶). درباره سابقه فعالیت جنبش و نهضت‌ها در لبنان گفتنی است که نهضت‌ها و احزاب پس از استقلال شروع به فعالیت کردند (اسداللهی، ۱۳۷۹: ۵۷) و مقاومت اسلامی از موفق‌ترین آن است. توانایی یک بازیگر در دفع تهدیدهای خارجی علیه حیات سیاسی یا ملی، تأمین امنیت ملی به‌شمار می‌رود (برژینسکی، ۱۳۶۹: ۱۲). برای رسیدن به امنیت، ظرفیت همه حوزه‌های سیاسی، فرهنگی، اعتقادی، اجتماعی، نظامی و سایبری به‌کار گرفته می‌شود تا ارزش‌های اساسی مورد هجوم قرار نگیرد (نوروزی، ۱۳۸۵: ۱۳۱)، اگرچه در اسلام و محور مقاومت اولویت با صلح است و در صورت‌نیاز برای امنیت مقاومت و دفاع صورت می‌گیرد (ر.ک: برزونی، ۱۳۸۴)، با این‌وصف، دستاوردهای مقاومت اسلامی در این زمینه شناسایی و شاخص‌بندی شده است تا جایگاه امنیتی و امنیت آن مورد سنجش قرار بگیرد.

اندیشه مقاومت از مهم‌ترین موضوعات درخور پژوهش در این زمینه است. دغدغه مسئله مقاومت اسلامی در سایه پژوهش‌های کیفی قابلیت ارائه و چارچوب مناسبی دارند. در اهمیت این پژوهش گفتنی است که تشخیص نیاز کنونی جهان اسلام و ارائه دستاوردهای مناسب در این زمینه، همچنین تأکید رهبری انقلاب به موضوع مقاومت اسلامی و حمایت انقلاب اسلامی از رهبران نهضتی و محور مقاومت نشان از درجه اهمیت آن است. بر این اساس، هدف این نوشتار، استخراج دستاوردهای مقاومت اسلامی و تأثیرات امنیتی آن بر محور مقاومت است. با توجه به اینکه موضوع مقاله در بخش کیفی اکتشافی بوده و فرضیه‌آزما نیست، این مقاله درصدد کشف و توصیف مضامین جدید بوده و از طرفی در پی تأیید تأثیر (بخش کمی) آن بر محور مقاومت، فرضیه آن ارائه شده است.

درباره ادبیات پژوهش گفتنی است که از جمله مقالات در موضوع مقاومت عبارتند از:
- محور مقاومت به‌مثابه یک مجموعه امنیتی منطقه‌ای؛ کاهش هزینه‌های امنیتی، نوشته احمد زارعان و محمد پورخوش سعادت، ارائه‌شده در همایش مقاومت اسلامی؛ این

مقاله به چپستی محور مقاومت در عرصه امنیتی پرداخته و ابعاد آن را براساس نظریه امنیتی باری بوزان تحلیل کرده است (زارعان و پورخوش سعادت، ۱۳۹۷).

- نقش نیروهای منطقه‌ای سپاه پاسداران در تأمین امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، نوشته روح‌الله قادری؛ این مقاله به‌لحاظ ماهیتی به رویارویی انقلاب اسلامی ایران و مقاومت با نظام سلطه پرداخته و جهت تبیین این موضوع از مفاهیم مقاومت اسلامی به‌خصوص ماهیت هستی‌شناسی امنیت استفاده کرده است (قادری، ۱۳۹۷).

- اثرگذاری محور ایران، سوریه و حزب‌الله بر منافع آمریکا در خاورمیانه؛ نوشته رضا پارسه و مهدی مطهرنیا؛ این مقاله نیز تشابه و رویکرد برابر با مقاله ذکرشده در بالا را داشته و نقش اساسی محور مقاومت را تضعیف جایگاه آمریکا در منطقه دانسته است (پارسه و مطهرنیا، ۱۳۹۳).

مفهوم‌شناسی امنیت و نظریه امنیت در اسلام

در مفهوم‌شناسی، امنیت و به‌خصوص امنیت ازمنظر مکتب دینی و اسلام، تک‌بعدی نبوده؛ بلکه جنبه‌های مختلف را دربرمی‌گیرد. امنیت همه‌جانبه در اسلام و گفتمان انقلاب اسلامی ایران مورد توجه بوده است، در اینجا امنیت محور مقاومت مبتنی بر اندیشه سیدحسن نصرالله بر این نوع رویکرد بوده و تبیین شده است.

امنیت و امنیت محور مقاومت: امنیت در ساده‌ترین معنی به‌تعبیر دقیق در معنای لغوی، حالت طمأنینه و عدم خوف است که هیچ کس از آن بی‌نیاز نیست و ریشه امنیت در ایمان است (طباطبایی، ۱۳۶۸، ج ۱۱: ۴۸). مرجع امنیت در مقاومت اسلامی و محور مقاومت، اسلام است و بدون رضایت‌مندی و پشتوانه مردم امنیت ناستوار است (کریمی مله، ۱۳۸۴: ۷۶۵). ازمنظر امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری، امنیت همه‌جانبه بوده (شایگان، ۱۳۹۱: ۷۴) و دارای ابعاد و وجوه مختلفی است. امنیت به شاخصه‌های مختلف به‌غیراز جنبه نظامی به ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، محیطی و فرهنگی قابل توزیع هست (بوزان، ۱۳۸۵: ۱۲۴). توجه اسلام به تمام ابعاد امنیتی در زمینه امنیت مادی و امنیت غیرمادی است.

امنیت ازمنظر اسلام: امنیت یک مفهوم وسیع، متوازن و عمیق دارد و شامل تمامی ابعاد زندگی و حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، داخلی و خارجی می‌شود (دری نجف‌آبادی، ۱۳۷۹: ۲۸۳). درنتیجه امنیت در اسلام همه‌جانبه «هم مادی و هم غیرمادی» است. امنیت بسته به متغیرها و عوامل مؤثر بر بقا، حیات سالم و بی‌دغدغه انسان، دارای ابعاد مختلف می‌باشد. امنیت به‌معنای نبود تهدید است. شاخصه اصلی آن

تأکید ویژه بر ماهیت نظامی تهدیدات است (افتخاری، ۱۳۹۱: ۸۵).

با عنایت به اینکه امنیت در اسلام ریشه دینی و ایمانی دارد، برای شاخص‌سازی، امنیت در اسلام به سطوح مختلف تقسیم‌بندی شده است: نخست، امنیت فردی و اجتماعی: یعنی فرد از لحاظ فیزیکی و روحی آرامش و امنیت داشته باشد (رعد/۲۸) و ارتقای امنیت از فرد به جامعه، امنیت اجتماعی است (بوزان، ۱۳۷۸: ۵۱). در واقع، امنیت اجتماعی حفظ حقوق جمعی و شهروندی است. دوم، امنیت سیاسی و نظامی: این نوع امنیت به معنای تأمین آرامش و طمأنینه لازم توسط حاکمیت از راه مقابله با تهدیدات مختلف خارجی و همچنین تضمین حقوق سیاسی آنان است. براساس آیه ۵۵ سوره نور، نصرت الهی حکومت مستضعفان را تشکیل خواهد داد (طباطبایی، ۱۳۶۸، ج ۹: ۶۸).

نظریه مجموعه امنیت منطقه‌ای: در نظریه «مجموعه امنیتی مدنظر بوزان»، امنیت در سطح دولت‌ها بررسی شده است و مقاومت اسلامی لبنان در سطح فرمولی/ بازیگر غیردولتی فعالیت می‌کند و قابلیت تطبیق و تحلیل کم‌تری دارد. گرچه «بوزان» به‌عنوان یکی از چهره‌های شاخص مکتب کپنهاک معتقد است از آنجا که نظریات خرد و کلان امنیتی نمی‌توانند تحولاتی را که در سطح مناطق روی می‌دهد، به‌خوبی تبیین و تحلیل کنند، لازم است نظریه‌ای در سطح میانه برای این کار ساخته و پرداخته شود (بوزان، ۱۳۷۸: ۲۱۲). وی بر این باور است که مجموعه امنیتی متشکل از گروهی از واحدهای سیاسی می‌باشد که به‌علت کثرت علائق امنیتی اصلی مشترک بین آنها، امنیت ملی آنها را نمی‌توان جدا از یکدیگر ملاحظه نمود (زارعان و خوش‌سعادت، ۱۳۹۷: ۱۲۱). براین‌اساس باید نظریه امنیتی و امنیت محور مقاومت را تلفیقی از نظریه امنیت براساس دولت‌ها و نهضت‌ها «رهبران یا مسئولان نهضتی» یا گروه‌های مقاومت تحلیل کرد.

درباره امنیت گفتنی است که امنیت دارای دو کلان‌روند امنیت مادی و امنیت هستی‌شناختی (معنایی، گفتمانی و هویتی) است. نظریه امنیت هستی‌شناختی از نظریه وجود انسانی آنتونی گیدنز در سطح فردی استنتاج و استقرا شده است (گیدنز، ۱۹۹۱: ۲۴۳ به‌نقل از قادری، ۱۳۹۷). امنیت هستی‌شناختی، امنیت هستی و وجود است. امنیت هستی‌شناختی امنیت جسم نیست، بلکه امنیت نفس و شخصیت است. یعنی احساس ذهنی و روانی یک فرد مورد توجه است (قادری، ۱۳۹۷: ۱۲۱).

مهم‌ترین الگوهای رفتاری عادی‌شده در سایه محور مقاومت و آنچه در امنیت مورد مطالعه دارای اهمیت تبیین است شامل این موارد است؛ حمایت از مسلمانان و مستضعفان، استکبارستیزی و به‌رسمیت‌نشناختن رژیم صهیونیستی (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۸۷ به‌نقل از قادری ۱۳۹۷). از این‌رو، مقاومت اسلامی و نهضت‌های آزادی‌بخش مبتنی بر

«الهیات رهایی‌بخش» هویت گفتمانی جمهوری اسلامی ایران را باز تولید می‌کند.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش در تحقیقات بنیادی مبتنی بر دو گونه روشی متفاوت انجام می‌شود. پژوهش بنیادی کمی «تجربی» و پژوهش کیفی «نظری» هستند. روش داده‌بنیاد مستقل از روش‌های معمول در تحقیقات کیفی است و خود از روش تحلیلی مستقل پیروی می‌کند که تحلیل مضمون جزو این دسته از روش‌شناسی است. روش تحقیق در این مقاله آمیخته رویکرد کمی - کیفی است. بدین صورت که برای دستاوردشناسی (بخش کیفی تحقیق) از روش «تحلیل مضمون»^۱ استفاده شده است و در بخش تأثیرشناسی یعنی سنجش تأثیر دستاوردهای تحقیق بر امنیت محور مقاومت (بخش کمی پژوهش) آمار استنباطی و آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون ساده دومتغیره و رگرسیون چندگانه گام‌به‌گام به کار گرفته شده است. جامعه آماری پژوهش سخنان سیدحسن نصرالله درباره دستاوردهای مقاومت اسلامی بوده و روش نمونه‌گیری به صورت قضاوتی انجام گرفته است. در بخش کمی با تدوین یک فرضیه اصلی و پنج فرضیه فرعی، پیمایش نخبگانی به تعداد ۹ نفر از افراد صاحب‌نظر در حوزه امنیت، مطالعات منطقه‌ای و مدیریت امور دفاعی صورت گرفت.

روش‌های شناخت مضامین: روش تحلیل مضمون به شیوه‌های مختلفی انجام شده و در تحقیقات به کار گرفته می‌شوند. قالب مضامین، ماتریس مضامین و شبکه مضامین سه روش عمده هستند که هر یک از روش مضامین، طرفداران و کاربردهای خود را دارد (کینگ و هوراکز^۲، ۲۰۱۰ و مایلز و هابرمز^۳، ۱۹۹۴ و آترید و استیر لینگ^۴، ۲۰۰۱ به نقل از: قاضی میرسعید و دیگران، ۱۳۹۶: ۸۳).

ویژگی‌های تحلیل مضمون: تحلیل مضمون با روش شبکه مضامین به سه بخش تقسیم‌بندی شده است: روش شبکه مضمونی نقشه‌ای مثل تارنما به مثابه اصل سازمان‌دهنده و روش نمایش عرضه خواهد شد.

1. Thematic Analysis
2. King. & Horrocks
3. Miles. & Huberman
4. Attride - Stirling. J

جدول ۱. مراحل تنظیم شبکه مضمونی
(آترید و استیر لینگ به نقل از درخشه، افتخاری و ردادی، ۱۳۹۴: ۵۷).

مرحله تحلیلی	گام	اقدام
الف) تحویل یا خرد کردن متن	گام اول: کدگذاری	تهیه یک چارچوب کدگذاری تجزیه متن به پاره گفتارها با استفاده از چارچوب کدگذاری
	گام دوم: شناخت مضامین	انتزاع مضامین از پاره گفتارها تصحیح مضامین
	گام سوم: ساختن شبکه‌های مضمونی	منظم کردن مضامین یافتن مضامین پایه‌ای بازآرایی مضامین پایه‌ای برای یافتن مضامین سازمان‌دهنده استخراج مضمون (مضامین) فراگیر ترسیم شبکه‌های مضمونی بازبینی و تصحیح شبکه‌های مضمونی
ب) کاوش متن	گام چهارم: توصیف و کشف شبکه‌های مضمونی	توصیف شبکه اکتشاف شبکه
	گام پنجم: خلاصه کردن شبکه‌های مضمونی	
ج) یکپارچه‌سازی اکتشاف‌ها	گام ششم: توصیف الگوها	

نوشتار حاضر ملزم به سیر فرایند ویژه تحقیق و تمرکز بر عناصری مشخص است. در این مقاله، توجه به چهار عنصر مبتنی بر موضوع اصلی صورت گرفته است؛ نوع تحقیق، راهبرد تحقیق، روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات و روش تجزیه و تحلیل داده‌ها. (مارشال و راسمن، ۱۳۹۰: ۱۲۵). از روش تحلیل مضمون که از روش‌های کارآمد و کیفی (بروان^۱، ۲۰۰۶: ۱۲۱) در این نوع موضوعات می‌باشد، استفاده شده است.

این مقاله در زمره پژوهش‌های اکتشافی - توصیفی است. از حیث نتیجه بنیادی، توانایی کاربردی را داشته و از نظر جمع‌آوری اطلاعات کیفی است. براساس راهبرد از روش تحلیل مضمون برای تحلیل داده‌ها و کدهای کلان به دست آمده از متن اصلی نقل قول‌ها و سخنان کدگذاری استفاده شده است. نمونه نقل قول‌ها در این مقاله ۲۲ عنوان از سخنان دبیرکل حزب الله می‌باشد. دلیل انتخاب تعداد زیادی از بیانات در این نوشتار به علت حجم زیاد و

گسترده‌گی مباحث مربوط به مقاومت اسلامی و دشواری دسته‌بندی و انسجام علمی تمام آنها بود. باتوجه به اینکه موضوع مقاله مقاومت اسلامی لبنان است، سعی شد، بیشتر بیانات مرتبط با این موضوع انتخاب شوند. از این رو، سخنان سیدحسن نصرالله چندین بار مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته و از این رو ۲۲ متن انتخاب شده است. این انتخاب و دقت در آن، نتایج اطمینان بخش تری را خواهد داشت و سپس مباحث کلیدی کدگذاری شده است و از نقل قول‌ها و متن مضامین پایه شکل گرفته است.

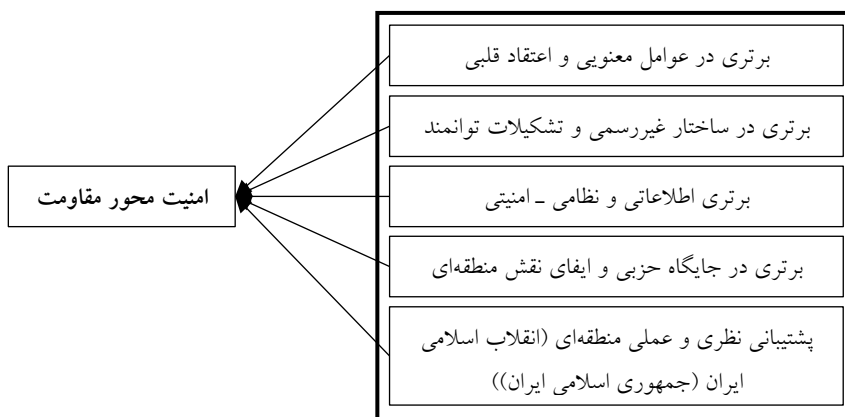
فرایند تجزیه و تحلیل مضامین: از آنجاکه تحلیل داده‌های این پژوهش برمبنای فرایند تحلیل مضمون است، بنابراین، تحلیل‌ها و یافته‌های پژوهش بر این اساس خواهد بود. گام نخست؛ آشنایی و بررسی متن‌ها و انتخاب داده‌ها و نقل قول‌هاست. در گام اول که هسته مرکزی تحقیق است مضمون پایه و کدگذاری اولیه بر اساس متن انجام می‌شود. گام دوم؛ تولید مضامین پایه و کدگذاری اولیه است که مؤلفه‌ها در این مرحله استخراج می‌شوند. مضامین پایه، پژوهش را در دستیابی به یافته‌های دقیق و نو ناکام خواهد گذاشت. این مرحله دریچه ورود به بحث جدید است. گام سوم؛ تولید مضامین سازمان‌دهنده با عبارات و واژه‌های کوتاه است که مقوله موضوع در این مرحله استخراج می‌شود. در این گام، برخی ارتباط موضوعی ندارند که باید به لحاظ معنایی ارتباط ایجاد کرد (منصوریان، ۱۳۸۶: ۳۹). در این گام، ارتباط موضوعی باید از پیوند انتزاعی و کاربردی مشترکی برخوردار باشد. گام چهارم؛ مضامین فراگیر و ابعاد در این مرحله استخراج شده و مضامین کشف شده منبع اصلی تشکیل‌دهنده و تغذیه‌کننده مرحله بعد است که در گام پنجم تحلیل شبکه مضامین و الگوسازی است که با پلایش مضامین فراگیر شبکه مضامین بر اساس محتوا و موضوع دسته‌بندی شده و در گام ششم و نهایی؛ توصیف الگوهای کشف شده است (استراس و کوربین، ۱۳۸۷).

مدل مفهومی تحقیق

باتوجه به مبانی و پیشینه نظری و تجربی تحقیق، مدل مفهومی تحقیق به صورت زیر

ترسیم می‌شود:

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

مضامین مرتبط با مقاومت و دستاوردهای آن در بیانات سیدحسین نصرالله

تجزیه و تحلیل متون: در مرحله اول از تجزیه و تحلیل مضمون بیانات از متن اصلی مضمون‌های پایه‌ای به دست می‌آید. در این گام نوشتار متن اصلی و سخنان دبیرکل مقاومت اسلامی لبنان و نقل قول مستقیم از سیدحسین نصرالله است. البته این نقل قول‌ها قبلاً از بین مطالب و سخنان متعدد انتخاب و در دسته‌های مورد نظر ساماندهی شده است. هر متن دربرگیرنده مضمون است که با مطالعه و تحلیل سخنان، برداشت می‌شود. در واقع، در گام اول تحقیق از متن - در اینجا متن اصلی مدنظر است - که نقل قول‌هایی از ایشان است، قبلاً انتخاب شده و در قالب کدهایی با شناسه مشخص سازماندهی شده‌اند. هر کدام از این نقل قول‌ها حاوی مضمونی است که این مضامین از کلام و صحبت‌های سیدحسین نصرالله اخذ شده و «مضامین پایه‌ای» مقاله هستند.

تحلیل مضمونی بیانات سیدحسن نصرالله دبیرکل حزب الله لبنان

جدول ۲. تبدیل نقل قول به مضامین پایه (نگارندگان)

ردیف	شناسه متن	نقل قول مستقیم (برداشت از متن اصلی)	مضمون پایه‌ای
۱	۲۹ مرداد ۱۳۹۵ در شبکه المنار	ما پیروزی‌مان را در جنگ ۳۳ روزه الهی می‌نامیم، چون این نتیجه بسیار بزرگ‌تر از معادلات مادی است... آزادسازی جنوب لبنان در سال ۲۰۰۰ یک پیروزی پاک بود. به لحاظ سیاسی هیچ پشت پرده‌ای وجود نداشت... و این درحالی است که هزاران مزدور لبنانی در مناطق تحت اشغال وجود داشتند اما به هیچ کس تعرض نشد، هیچ خانه‌ای غارت نشد و به هیچ مسجد و کلیسای آسیب نرسید.	باور به امداد الهی در جنگ
۲	الف (۲۹ مرداد ۱۳۹۵) ب (۲۵ مرداد ۱۳۹۸) سالگرد جنگ ۳۳روزه)	الف. ما از ابتدای جنگ با وجود اینکه از جمعیت کم خودمان و امکانات گسترده دشمن باخبر بودیم به پیروزی اطمینان داشتیم. این اطمینان به پیروزی، از ایمان ما به خداوند و وعده‌اش به مؤمنان مجاهد صابر سرچشمه می‌گرفت. ما سه شرط ایمان، جهاد و صبر به قدر استطاعت را به‌انجام رساندیم و بعد از آن تحقق وعده الهی قطعی بود. این یک ایمان حساب‌نشده نیست، بلکه ایمانی دارای برهان و برآمده از قرآن است. ب) شکی نیست که نبردهای دلیرانه تعداد اندکی از جوانان مقاومت در مقابل چند تیپ و گردان اسرائیلی موهبت الهی بود. این ایمان در دل این بچه‌ها و این هراس در دل دشمن همه کار خدا بود. نبرد مقاومت در این مربع بنت جبیل، عیناتا، مارون الرأس و غیرتونی یکی از مقاطع تعیین‌کننده‌ای بود که اسرائیل را کاملاً از دستیابی به اهدافش ناامید کرد.	ایمان و توکل به خدا در جهاد و مبارزه
۳	الف (۱۱ مرداد ۱۳۹۱) در حمایت از مقاومت اسلامی) ب (۱۳۹۸/۰۶/۱۹) روز عاشورای (۱۴۴۱)	الف. ما که از این مقاومت برخاسته‌ایم، بنده سلاح، حتی بنده خاک، بنده نهادها و بنده وطن‌ها نیستیم، ما بندگان خداوند (سبحانه و تعالی) هستیم. ما همه مسیر جهادی و سیاسی‌مان را براساس این موضع‌گیری روز عاشورا ساخته‌ایم... با تکیه بر قدرت، ایستادگی، ب) از صداقت، اخلاص، عزم و جان‌فشانی‌ها می‌گوییم: این جنگ تحمیلی پایان اسرائیل و سلطه و حضور امریکا در منطقه ما خواهد بود.	عبودیت در برابر خدا و دوری از وابستگی
۴	۱۸ بهمن ۱۳۹۰ در هفته وحدت	پروژه وحدت اسلامی - از ابتدا و هم‌زمان و پس از امام - عبارت است از: مسلمانان که سیاست حاکمان و استعمارگران در قرن‌های اخیر برای چندپاره، دور و تحریک‌کردن آنها نسبت به یکدیگر و پررنگ‌نمودن اختلافاتشان کوشیده‌اند، باید به یکدیگر نزدیک شوند، همدیگر را بشناسند، با هم صحبت کنند، دنبال نقاط مشترک و مصالح بزرگ‌شان به‌عنوان امت باشند، یکدیگر را دوست بدارند.	وحدت اسلامی و همبستگی داخلی
۵	الف (۵ اسفند ۱۳۷۳) روز قدس) ب (۲۰ مهر ۱۳۹۷) مراسم ختم مادر شهیدان فؤاد و جهاد و عماد)	الف. امتی که بازیابی بصیرت، بیداری، رشد و اراده‌اش را آغاز کرده - همچنان که برداران پیش از من گفتند، می‌گوییم: ما در حزب الله، با حماس، جهاد اسلامی، همه نیروهای اسلام‌گرا و ملی‌گرای لبنانی و فلسطینی و همه نیروهای زنده در امت عرب و اسلام هم‌صدا می‌شویم. ب. ما اسمش را گذاشته‌ایم جنگ ثبات در مقابل جنگ فرونشاندن عزم‌ها. همه نبردها بر سر عزم است. عزم پیش از نفرت، امکانات، تسلیحات، پول، اموال، توان مادی و حتی نفرت انسانی قرار دارد.	ایستادگی با بصیرت و بیداری

ادامه جدول ۲. تبدیل نقل قول به مضامین پایه (نگارندگان)

ردیف	شناسه متن	نقل قول مستقیم (برداشت از متن اصلی)	مضمون پایه‌ای
۶	الف (۶ خرداد ۱۳۷۹ در بنت جبیل) ب (۸ تیر ۱۳۹۷ پیرامون دستاوردها در منطقه)	ما در حزب الله جایگزین حکومت نیستیم. ما یک قدرت یا مرجع امنیتی نیستیم و نخواهیم بود. حکومت مسئول است. این منطقه به حوزه حاکمیت بازگشته است و این حکومت است. همیشه این تصویر هست که حزب الله بر لبنان حکومت می‌کند و هر چه در لبنان رخ می‌دهد و هر کاری که دولت یا رؤسای آن در لبنان انجام می‌دهند کار حزب الله است. این حرف درست نیست.	دستاوردهای حزب بدون داشتن مسئولیت رسمی
۷	۹ بهمن ۱۳۸۲ در جشن گرامیداشت آزادگان	ما امتی هستیم که به انسان و کرامت و جایگاه انسان ایمان داریم و ما امتی هستیم که غم آنها را به ورطه یأس، ناامیدی و ناکامی نمی‌اندازد و شادی و پیروزی آنان را گرفتار خود برتری‌بینی، تکبر و انانیت نمی‌کند.... بنده به این افراد می‌گویم روش‌های مسالمت‌آمیز متکی به مقاومت که سه سرباز را در یک عملیات نظامی و یک افسر ذخیره را در یک عملیات امنیتی به چنگ می‌آورد، ممکن است نتیجه‌بخش باشد، اما روش‌های مسالمت‌آمیز متمرکز بر ضعف، سرسپردگی و بوسیدن آستان سفارت آمریکا در عوکر به هیچ نتیجه‌ای نمی‌رسند...	استقلال رهبری حزب و تشکیلات مستقل
۸	الف (۲۹ مرداد ۱۳۹۵) ب (۱۹ شهریور ۱۳۹۸ در محرم ۱۴۴۱)	الف. پس از جنگ ۳۳ روزه ما به عبور از کینه‌ها و ساختن کشور در کنار یکدیگر دعوت کردیم و همچنان نیز روشمان این است. ب. بازگرداندن اطمینان به حکومت، شرط اصلی درمان مالی و اقتصادی است. تجربه مقاومت را ببینید. چون مردم میوه فداکاری‌هایشان را در آزادسازی سرزمین، آزادسازی اسیران، امنیت، حق حاکمیت، کرامت و عزت دیدند.	تلاش در جهت انسجام داخلی و امنیت
۹	۶ خرداد ۱۳۷۹ در جشن مقاومت و آزادسازی جنوب لبنان	... مسئولیت توسعه و سازندگی. حجت ویرانی این منطقه به یک حکومت نیاز دارد. حزب الله خون و جان داده ولی بنده به شما می‌گویم ما از سهم نان مجاهدان به این مناطق کمک می‌کنیم اما مسئولیت بر عهده حکومت است .... به همه لبنانیان می‌گویم: این پیروزی، پیروزی یک حزب، جنبش و تشکیلات نیست. این رخداد، پیروزی یک فرقه و هزیمت فرقه‌ای دیگر نیست. کسی که چنین بیاندیشد یا چنین بگوید، خطاکار و جاهل است. این پیروزی متعلق به لبنان و این مقاومت مایه قدرت کشور بوده و خواهد ماند.	پیروزی حزب برای امنیت و انسجام داخلی
۱۰	۲۰ مهر ۱۳۹۱ درباره پهباد ایوب	در تاریخ جنبش‌های مقاومت لبنان و منطقه این اولین بار است که چنین توان هوایی‌ای به‌دست می‌آید.... این هواپیما روسی نیست و ساخت ایران است و در لبنان توسط کادر فنی حزب الله گردآوری و مونتاژ شده... اولین بار است که چنین هواپیمایی تا قلب خاک فلسطین و جنوب فلسطین اشغالی و آن منطقه‌ی بسیار حساس به‌کار گرفته می‌شود.	اقدامات و فعالیت نظامی حزب الله با کمک ایران
۱۱	۲۰ مهر ۱۳۹۱ و ۹ بهمن ۱۳۸۹ سخنرانی سیدحسین نصرالله	[انجام] این [عملیات] یعنی واقعاً می‌توان از همه پدافندهای دشمن عبور کرد؛ هر قدر که سخت و پیچیده باشند. در نبرد ذهن‌ها و مغرها باید به عقل‌ها، مغزها و نیروی انسانی لبنانی، عربی، مسلمان و شرقی‌مان اطمینان داشته باشیم. دستاورد این است که این هواپیما صدها کیلومتر در منطقه‌ای که پیش‌فرض بر آن بوده که مملو از رادارهای اسرائیل، امریکا، ناتو، یونیفل و... است، حرکت می‌کند. امروز به واسطه سلاح مقاومت، دولت لبنان می‌تواند ۵۰ هزار سرباز گردآوری کند و به جنوب بفرستد. ببینیم اسرائیل چه کار می‌خواهد بکند!	دستاوردهای اطلاعاتی و آمادگی نیروی انسانی

ادامه جدول ۲. تبدیل نقل قول به مضامین پایه (نگارندگان)

ردیف	شناسه متن	نقل قول مستقیم (برداشت از متن اصلی)	مضمون پایه‌ای
۱۲	الف (۲۰ مهر ۱۳۹۱) ب (۲۰ آذر ۱۳۹۶ در ضاحیه برای یاری قدس)	الف. ما در این زمینه بخشی از توانمان را به‌نمایش می‌گذاریم و بخش‌های بسیاری از آن را پنهان می‌کنیم. و این مسئله از شاخصه‌های مقاومت پنهان‌کار و بسته است ولی آن تشکیلات نظامی که همه از آن با خبر می‌شوند و دهان‌به‌دهان می‌پیچد نه می‌تواند توانایی‌هایش را پنهان کند و نه می‌تواند زمانی که می‌تواند از آنها برای بازدارندگی یا توان دفاعی استفاده کند، آنها را به نمایش بگذارد. ب. قدرت حزب‌الله به‌لحاظ بشری، توان هجومی، توان موشکی، پهپادها، نیروی زمینی، دریایی و هوایی نسبت با دوره جنگ ۳۳ روزه قابل مقایسه نیست و افزایش چندبرابری داشته است. اسرائیل پس از جنگ ۳۳ روزه نتوانسته است پیشرفتی داشته باشد. بله تسلیحات بسیاری خریدند و حتی در قبرس و یونان و...	محرمانه و مخفی‌بودن توانمندی دفاعی
۱۳	الف (۲۹ مرداد ۱۳۹۵) ب (۲۵ مرداد ۱۳۹۸ سالگرد جنگ ۳۳ روزه)	الف. جنبش و تاکتیک حزب‌الله از ابتدای تأسیس دفاعی بوده است... امروز حزب‌الله و مقاومت اسلامی در کامل‌ترین آمادگی برای مقابله با هرگونه تجاوز با جنگ احتمالی به لبنان قرار دارند. در گذشته درباره موشک‌ها صحبت کردم. ب. ما به‌جز بسیج عمومی و یگان‌های نظامی دو نیروی دیگر داریم به نام: نیروهای رضوان و هنگ‌های عباس. این نیروها تعدادشان بسیار بالاست و به صورت اختصاصی و تخصصی روی نبرد تهاجمی کار می‌کنند.	آمادگی همه‌جانبه برای دفاع
۱۴	الف (۲۰ مهر ۱۳۹۱) ب (۲۰ آذر ۱۳۹۶)	الف. موضعی سیاسی داشتیم و از ابتدا نگاه و درکمان از آنچه در سوریه رخ می‌دهد و زمینه‌ها، ابعاد و خطرات آن برای سوریه، لبنان، مسئله فلسطین و تمام منطقه را با تکیه بر اصول روشن فکری، شرعی و سیاسی تشریح و موضع سیاسی‌مان را مشخص کردیم. ب. نه ما در لبنان و نه هیچ کس در خط مقاومت یا هر جای دیگر در جهان نمی‌تواند به فلسطینی‌ها چیزی را دیکته کند... ما با تمام انرژی در کنارتان خواهیم ایستاد	توجه به تحولات پیرامونی منطقه
۱۵	۱۳۹۵/۱۲/۲ در مصاحبه با صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران	...اوضاع در منطقه به سمت تنش پیش می‌رود و شاهد مواجهاتی در عرصه‌ها و میدان‌های مختلف هستیم. جنگ علیه یمن و مردم یمن و... در عراق درگیری‌ها در اوج است و... در بحرین زندان، بازداشت، کشتار، اعدام و محاصره ادامه دارد... حزب‌الله در داخل لبنان تأثیر آشکاری دارد در سطح منطقه یکی از جنبش‌های اصلی مقاومت و... ...برای زدن خط مقاومت و مشخصاً حزب‌الله. نه به‌خاطر اینکه حزب‌الله از سوریه یا ایران مهم‌تر است، بلکه چون حزب‌الله به صورت مستقیم یا غیرمستقیم سرنیزه موجود در میدان به‌شمار می‌آید. چون حزب‌الله یک جنبش مقاومت است و حاشیه تحرکی دارد که شاید برخی حکومت‌های خط مقاومت نداشته باشند. پس سرنیزه این خط مقاومت در خط مقدم، که می‌جنگد....	حزب‌الله سرنیزه مقاومت در منطقه است
۱۶	۱۳۹۷/۵/۳۱ سالگرد پیروزی مقاومت ۱۳۹۶/۶/۲۳ در مراسم شب اول محرم در حومه جنوبی بیروت	هرکس خواهان جنگ است بفرماید ما آماده‌ایم. حزب‌الله امروز از ارتش اسرائیل قوی‌تر است.. ...جنگ طلب نیستیم اما اگر تکلیف شود با ترامپ خواهیم جنگید....	آمادگی تقابل با تهاجم منطقه و فرامنطقه‌ای

ادامه جدول ۲. تبدیل نقل قول به مضامین پایه (نگارندگان)

ردیف	شناسه متن	نقل قول مستقیم (برداشت از متن اصلی)	مضمون پایه‌ای
۱۷	۱۹ فروردین ۱۳۹۷ گردهمایی «وفای به نصر» در نبطیه	... مهم‌ترین عامل اخراج اشغال‌گران وحدت، هم‌افزایی، همکاری و محبت شما مردم و برادری‌ای بود که در دهه ۹۰ میان هواداران جنبش امل و حزب‌الله شکل گرفت. همه این‌ها موجب شد اسرائیل از خاک عربی و لبنانی ما خارج شود. عقب‌نشینی سال ۲۰۰۰ یک تغییر راهبردی بزرگ در منطقه بود و نتایج آن خیلی زود و پس از چند ماه به شکل انتفاضه مردم فلسطین خود را نشان داد. این موضوع موجب شد روح و فرهنگ مقاومت در جهان عرب فراگیر شود. مقاومت تبدیل شد به نامی برای انرژی جوانان و کرامت و عزت مردمان...	تأثیر حزب‌الله در تغییرات راهبردی منطقه و جهان عرب
۱۸	الف (۲۰/۸/۱۳۹۲) در مراسم عاشورایی) ب (سخنرانی‌های سال ۱۳۹۸)	الف) مقاومت در تصمیم‌گیری‌ها و کارهای خود به‌خاطر پایبندی ما به امام خمینی قدس سره بود و بعد از ایشان هم به امام و رهبر آیت‌الله العظمی سیدعلی حسینی خامنه‌ای پایبندیم. برخی از مردم به این دلیل به ما خرده می‌گیرند اما برعکس شما (طرف مقابل) که تصمیم گرفته و وارد جنگ می‌شوید و قراردادی نمی‌بندید. ب) پایبندی به تفکر و عمل امام خامنه‌ای و حمایت از ایران در منطقه و در مقابل داعش	پایبندی حزب‌الله به اندیشه امام خمینی و آیت‌الله خامنه‌ای
۱۹	۲۰ مهر ۱۳۹۱ درباره پهباد ایوب، پهباد کشف‌شده در فلسطین اشغالی	در تاریخ جنبش‌های مقاومت لبنان و منطقه این اولین بار است که چنین توان هوایی‌ای به‌دست می‌آید... این هواپیما روسی نیست و ساخت ایران است و در لبنان توسط کادر فنی حزب‌الله گردآوری و مونتاژ شده... اولین بار است که چنین هواپیمایی تا قلب خاک فلسطین و جنوب فلسطین اشغالی و آن منطقه بسیار حساس به‌کار گرفته می‌شود.	حمایت و پشتیبانی تسلیحاتی ایران از لبنان
۲۰	۱۸ بهمن ۱۳۸۱ در سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران	امروز بار دیگر از روح امام خمینی(ره) الهام می‌گیریم؛ روحی که همیشه می‌توانست بر زخم‌ها پیروز شود؛ امامی که امام ایران نبود، بلکه امام امت بود. آرمانش نیز ایران نبود بلکه تمام امت بود. از این روح، حکمت و شجاعت می‌آموزیم و اینکه چگونه یک فرد تنها در فیضیه قم برابر تمام طاغوتیان جهان بایستد. عزم می‌آموزیم و اینکه چگونه یک پیرمرد درحالی‌که از پایتختی به پایتخت دیگر و از هواپیمایی به هواپیمای دیگر تبعید شده است بدون تردید ملتش را رهبری نماید. از او ادامه مسیر، یقین و امید به پیروزی را می‌آموزیم.	الگو بودن تجارب آموزنده انقلاب اسلامی ایران
۲۱	الف (۶ خرداد ۱۳۹۷ جشن مقاومت) ب (۲۹ شهریور ۱۳۹۷ در روز عاشورا ۱۴۴۰)	الف... در کنار لبنان دو مرد و دو کشور وجود دارند که باید از آنها یاد، به برتری آنها اذعان و پیروزی را به آنان نیز نسبت داده شود. یعنی جمهوری اسلامی ایران و سوریه شیردل، سید القائد آیت‌الله العظمی خامنه‌ای که این مجاهدان را شبانه روز تأیید، حمایت، پشتیبانی و دعا کرد تا پیروزشان نمود و جمهوری اسلامی که در کنار لبنان، سوریه و فلسطین... ب. به‌واسطه پشتیبانی مستمر جمهوری اسلامی بود که مقاومت لبنان توانست خاک لبنان را آزاد کند، اسیران را باز گرداند و علیه دشمن اسرائیلی، توازن بازدارندگی ایجاد کند. جمهوری اسلامی ایران که به موضوع مظلومان، مستضعفان و مخصوصاً ملت‌های منطقه متعهد است، این حق را بر ما دارد...	ادعای به حمایت جمهوری اسلامی و سوریه از حزب‌الله
۲۲	۱۸ بهمن ۱۳۸۱ در سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران	... شاخصه انقلاب اسلامی ایران این است: جز حمایت‌های معنوی بعضی جنبش‌ها و مردم، هیچ کس از آن حمایت و پشتیبانی نکرد. این انقلاب به پروردگارش و خودش متکی بود و در زمین خود می‌جنگید تا اینکه این پیروزی الهی عظیم رعدآسا رخ داد... امریکایی‌ها در طول سال‌های انقلاب می‌خواستند با امام دیدار کنند اما ایشان نمی‌پذیرفتند. امریکایی‌ها و صهیونیست‌ها درباره شخصیت، افکار، پروژه، اهداف و انقلاب امام هیچ شکی نداشتند. به‌همین خاطر با این انقلاب به‌عنوان یک تهدید راهبردی تاریخی بسیار بزرگ برخورد کردند.	شاخصه الهی و استقلال انقلاب اسلامی ایران

دسته‌بندی و کد گذاری مضامین

جدول ۳. تبدیل مضامین کدگذاری شده به مضامین فراگیر (نگارندگان)

ردیف	مضامین پایه‌ای	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر	
۱	باور به امداد الهی در جنگ	نگرش توحیدی و مکتبی بودن	برتری در عوامل معنوی و اعتقاد قلبی	
۲	ایمان و توکل به خدا در جهاد و مبارزه	ایمان‌گرا و تکلیف‌محور		
۳	عبودیت در برابر خدا و دوری از وابستگی	قیام برای خدا		
۴	وحدت اسلامی و همبستگی داخلی	وحدت اسلامی		
۵	ایستادگی با بصیرت و بیداری	مقاومت آگاهانه	برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند	
۶	دستاوردهای حزب بدون داشتن مسئولیت رسمی	خدمات اجتماعی و رفاهی در جایگاه حزبی		
۷	استقلال رهبری حزب و تشکیلات مستقل	رهبری شجاع و توانمند		
۸	تلاش در جهت انسجام داخلی و امنیت	اولویت امنیتی و آموزش‌های مختلف	برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی	
۹	پیروزی حزب برای امنیت و انسجام داخلی			
۱۰	اقدامات و فعالیت نظامی حزب الله با کمک ایران	پیشچیدگی ساختار نظامی و فعالیت ضدجاسوسی		
۱۱	دستاوردهای اطلاعاتی و آمادگی نیروی انسانی	پشتیبانی حزبی و عملیات‌های مخفیانه و سری		
۱۲	محرمانه و مخفی بودن توانمندی دفاعی			
۱۳	آمادگی همه‌جانبه برای دفاع			
۱۴	توجه به تحولات پیرامونی منطقه	اهمیت داشتن تحولات مقاومت و بیداری اسلامی		
۱۵	حزب‌الله سرنیزه مقاومت در منطقه است	سرنیزه محور مقاومت به رهبری ایران		برتری در جایگاه حزبی و ایفای نقش منطقه‌ای
۱۶	آمادگی تقابل با تهاجم منطقه و فرامنطقه‌ای	اعلام برای هرگونه مقابله و دفاع در برابر تهاجم		
۱۷	تأثیر حزب‌الله در تغییرات استراتژیک منطقه و جهان عرب	نقش در تحولات عراق، سوریه، یمن و...		
۱۸	پایبندی حزب‌الله به اندیشه امام خمینی و آیت‌الله خامنه‌ای	توجه به آرمان‌های انقلاب اسلامی و ولایت‌محوری		
۱۹	حمایت و پشتیبانی تسلیحاتی ایران از لبنان	برخورداری از پشتیبانی جمهوری اسلامی ایران	پشتیبانی نظری و عملی منطقه‌ای (انقلاب اسلامی ایران) (ج.ا.ا))	
۲۰	الگو بودن تجارب آموزنده انقلاب اسلامی ایران	بهره‌برداری از موفقیت و دستاوردهای انقلاب اسلامی		
۲۱	اذعان به حمایت جمهوری اسلامی و سوریه از حزب‌الله	اذعان به حمایت ایران و پاسداشت آن		
۲۲	شاخصه الهی و استقلال انقلاب اسلامی ایران	استقلال و عدم تمامیت خواهی		

انجام مراحل تحلیل مضمون و ارائه یافته‌ها

یکی از روش‌های تحلیل مضمون، تحلیل قالب مضامین است و در تحقیقاتی به کار می‌رود که متون و داده‌های آن زیاد باشد و در این نوع تحلیل مضمون، محقق بین ۱۰ تا ۳۰ متن را انتخاب می‌کند (Boyatzis, 1998: 267). بر این اساس در این پژوهش ۲۲ نمونه انتخاب شد. برای حصول به نتیجه در این‌گونه تحقیقات، روش نمونه‌گیری تصادفی و قضاوتی مورد استفاده قرار می‌گیرد که معیار نمونه‌گیری قضاوتی رسیدن به حد کفایت است (دلاور، ۱۳۸۰: ۱۳۰). در نمونه‌گیری قضاوتی بخشی از جامعه آماری به‌عنوان نمونه انتخاب می‌شوند.

در این تحقیق جامعه آماری داده‌های مضامین مربوط به دستاوردهای مقاومت اسلامی لبنان در منظومه فکری سیدحسن نصرالله است و روش نمونه‌گیری به‌صورت قضاوتی بوده است. در این روش نمونه‌گیری علاوه بر سهولت در استخراج دستاوردها نتایج اطمینان‌بخشی همراه داشته است.

الف. تبدیل مضامین و استخراج مضامین سازمان‌دهنده: بررسی و تبدیل متن و نقل قول مضامین پایه‌ای استخراج شد. حاصل مضامین پایه انتخاب ۲۲ نمونه از نقل قول مستقیم و سخنرانی سیدحسن از میان تعداد زیاد و مختلفی از مباحث درباره مقاومت بود، که با تبدیل مضامین پایه به مضامین سازمان‌دهنده یک دسته‌بندی منسجم درباره مقاومت به‌دست آمد.

ب. تبدیل مضامین سازمان‌دهنده به مضمون فراگیر: در این مرحله از میان مضامین سازمان‌دهنده متعدد باید به یک مضامین انتزاعی و عینی دست پیدا کرد. در این مرحله مضامین اصلی از دل مضامین سازمان‌دهنده به چند مؤلفه اصلی می‌رسد که باید توصیف شوند.

ج. گزارش مضامین و توصیف نتایج: با بررسی و استخراج مضامین فراگیر، پژوهش حاضر به پنج مضمون فراگیر دست یافت که هر یک از مضامین توصیف خواهد شد.

- برتری در عوامل معنوی: مضمون مبتنی بر معنویت‌گرایی و ایمان و توکل به خدا از مهم‌ترین شبکه مضمون اندیشه سیدحسن نصرالله است. توجه به قرآن و اسلام اصیل همواره باید براساس تکلیف الهی عمل شود. این مضمون دارای اولویت اول شبکه مضمونی است که باتکیه بر آن ابتکار عمل به دست مقاومت اسلامی خواهد افتاد و در صحنه نبرد درمقابل رژیم صهیونیستی، پیروز است. در واقع تا زمانی که باور و اعتقاد قلبی ایجاد نشود، پیروزی واقعی محقق نخواهد شد. بنابراین، مهم‌ترین عامل موفقیت مقاومت اسلامی لبنان، وجود ایمان و اعتقاد با دیدگاه توحیدی در این حزب است، زیرا این امر مانع دید زمینی و

مادی‌گرایانه به موضوعات می‌شود.

- برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند: ساختار و تشکیلات توانمند از مضامین مستخرج از بیانات سیدحسن نصرالله بوده است. از جهتی حزب‌الله در ساختار غیررسمی و در مقام و جایگاه غیردولتی نقش ایفا می‌کند و از طرفی اقدامات و فعالیت فراساختاری و منطقه‌ای دارد. از ورود به امور اجرایی و حکومتی خودداری می‌کند؛ ولی این امر مانع از ارائه خدمات اجتماعی در قالب خدمات زیربنایی، آموزشی، درمانی، فرهنگی، شهری و روستایی به مردم لبنان نشده است.

از دیگر علل موفقیت حزب‌الله را می‌توان استفاده حداکثری از حداقل نیروها عنوان کرد؛ به طوری که این گروه با برنامه‌ریزی دقیق و ساماندهی نیروی انسانی، منابع و تجهیزات خود برنامه‌های خود را پیش می‌برد و به سمت افزایش بهره‌وری براساس امکانات اقدام می‌کند.

رهبری قاطع و جسور مقاومت اسلامی نیز مهم است. رهبری تأثیر مستقیم بر اعضا و گروه‌ها دارد. از لحاظ رهبری، حزب‌الله، دارای رهبری واحد، کاریزما با چشم‌انداز روشن بوده که بر همه ارکان آن تسلط داشته است.

- برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی: مبتنی بر مضامین استخراج شده از بیانات سیدحسن نصرالله، آشکار نبودن بسیاری از توانمندی‌های نظامی حزب‌الله است. بنابراین، برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی در شبکه مضامین نقش مهمی دارد. مقاومت اسلامی لبنان توان بالای اطلاعاتی و امنیتی را دارد. آنچه از مضامین مستفاد می‌شود، این حزب دارای یکی از پویاترین اطلاعات و امنیت غرب آسیاست. حزب‌الله با تأمین کمک‌های مالی و تعلیم نظامی به اعضای خود، در رژیم صهیونیستی نیز رخنه کرده است و فعالیت دارد. این حزب مأموران مخفی بسیاری دارد و در حیطة جاسوسی و ضدجاسوسی به شدت فعال است و این کار را از روش‌های مختلفی انجام می‌دهد.

آمادگی همه‌جانبه حزب‌الله گویای توان نظامی بالای آن است؛ به طوری که ارزیابی توان نظامی این حزب بسیار پیچیده بوده و بسیاری از عملیات‌های نظامی آن به صورت محرمانه دنبال می‌شوند و تنها بعد از اجرایی شدن رسانه‌ای می‌شوند.

- برتری در جایگاه حزبی و ایفای نقش منطقه‌ای: از دیگر مضامین فراگیر و اصلی که در بیانات سیدحسن نصرالله وجود دارد، توسعه حزب از جایگاه محلی و در دل لبنان به جایگاه و تأثیرات منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای است. هرچند جمهوری اسلامی ایران، رهبری محور مقاومت منطقه را برعهده دارد؛ ولی از منظر سیدحسن نصرالله، نوک نیزه و مقاومت، لبنان و حزب‌الله است.

نگاه راهبردی این حزب، تعریف نقش منطقه‌ای برای خود است. نگاه راهبردی و توسعه نقش حزب‌الله علاوه بر افزایش قدرت همه‌جانبه آن، موجب فعالیت در محدوده بسیار پهناورتری نسبت به بعد داخلی شده است، تا علاوه بر حفاظت از منافع خود با مشارکت در مواجهه و حل مشکلات، توانایی و ظرفیت خود را در ایفای نقش به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ای و مسئول برای حفظ محور مقاومت به‌نمایش گذاشته و بر اقتدار و عزت خود در عرصه بین‌المللی بیفزاید.

- پشتیبانی و حمایت نظری و عملی منطقه‌ای از دیگر مضامین فراگیر و اصلی در بیانات سیدحسن نصرالله؛ پشتیبانی نظری و گفتمانی انقلاب اسلامی از حزب‌الله است و ازطرفی حمایت‌های عملی جمهوری اسلامی ایران از مقاومت اسلامی حزب‌الله بوده که در بیانات دبیرکل مقاومت اسلامی لبنان قابل شناسایی است.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی:

دستاوردهای مقاومت اسلامی لبنان بر امنیت محور مقاومت، تأثیر دارد.

فرضیه‌های فرعی:

برتری در عوامل معنوی و اعتقاد قلبی مقاومت اسلامی لبنان بر امنیت محور مقاومت، تأثیر دارد.

برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند مقاومت اسلامی لبنان بر امنیت محور مقاومت، تأثیر دارد.

برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی مقاومت اسلامی لبنان بر امنیت محور مقاومت، تأثیر دارد.

برتری در جایگاه حزبی و ایفای نقش منطقه‌ای مقاومت اسلامی لبنان بر امنیت محور مقاومت، تأثیر دارد.

پشتیبانی نظری و عملی منطقه‌ای (انقلاب اسلامی ایران (جمهوری اسلامی ایران)) از مقاومت اسلامی لبنان بر امنیت محور مقاومت، تأثیر دارد.

یافته‌های استنباطی تحقیق در بخش کمی

بررسی رابطه بین برتری در عوامل معنوی و اعتقاد قلبی مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت

با بررسی پیش‌فرض‌ها می‌توان گفت که اولاً هر دو متغیر، دارای مقیاس اسمی هستند. ثانیاً، متغیر امنیت محور مقاومت دارای توزیع بهنجار (نرمال) است و نهایتاً رابطه بین دو متغیر خطی است. بنابراین، آزمون مناسب برای سنجش رابطه بین این دو متغیر ضریب همبستگی پیرسون است. جدول زیر، نشان‌دهنده ضریب همبستگی بین برتری در عوامل معنوی و اعتقاد قلبی مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت است:

جدول ۴. ضریب همبستگی پیرسون برتری در عوامل معنوی و اعتقاد قلبی مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت

متغیر مستقل	متغیر وابسته	مقدار آزمون	سطح معنی‌داری
برتری در عوامل معنوی و اعتقاد قلبی مقاومت اسلامی لبنان	امنیت محور مقاومت	۰/۳۵۹	۰/۰۰۰

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که بین برتری در عوامل معنوی و اعتقاد قلبی مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت، همبستگی مثبت در حد بسیار زیاد وجود دارد و این همبستگی به‌لحاظ آماری معنی‌دار است. به‌عبارت‌دیگر، با ارتقای معنویت و اعتقاد قلبی اعضای مقاومت اسلامی لبنان، امنیت محور مقاومت افزایش می‌یابد.

بررسی رابطه بین برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت

با بررسی پیش‌فرض‌ها می‌توان گفت که اولاً هر دو متغیر دارای مقیاس اسمی هستند. ثانیاً، متغیر امنیت محور مقاومت دارای توزیع بهنجار (نرمال) است و نهایتاً رابطه بین دو متغیر خطی است. بنابراین، آزمون مناسب برای سنجش رابطه بین این دو متغیر ضریب همبستگی پیرسون است. جدول زیر، نشان‌دهنده ضریب همبستگی برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت است:

جدول ۵. ضریب همبستگی پیرسون برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت

متغیر مستقل	متغیر وابسته	مقدار آزمون	سطح معنی داری
برتری در ساختار غیر رسمی و تشکیلات توانمند مقاومت اسلامی لبنان	امنیت محور مقاومت	۰/۳۳۱	۰/۰۰۰

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که بین برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت، همبستگی مثبت در حد زیاد وجود دارد و این همبستگی به لحاظ آماری معنی دار است. به عبارت دیگر، با ایجاد ساختارهای غیررسمی و توانمندسازی تشکیلات جنبش مقاومت اسلامی لبنان، امنیت محور مقاومت افزایش می‌یابد.

بررسی رابطه بین برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت

با بررسی پیش فرض‌ها می‌توان گفت که اولاً هر دو متغیر دارای مقیاس اسمی هستند. ثانیاً، متغیر امنیت محور مقاومت دارای توزیع بهنجار است و نهایتاً رابطه بین دو متغیر خطی است. بنابراین، آزمون مناسب برای سنجش رابطه بین این دو متغیر ضریب همبستگی پیرسون است. جدول زیر، نشان‌دهنده ضریب همبستگی برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت است:

جدول ۶. ضریب همبستگی پیرسون برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت

متغیر مستقل	متغیر وابسته	مقدار آزمون	سطح معنی داری
برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی مقاومت اسلامی لبنان	امنیت محور مقاومت	۰/۳۰۷	۰/۰۰۰

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که بین برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت همبستگی مثبت در حد زیاد وجود دارد و این همبستگی به لحاظ آماری معنی دار است. به عبارت دیگر، با افزایش قدرت و توان اطلاعاتی و نظامی - امنیتی جنبش مقاومت اسلامی لبنان، امنیت محور مقاومت افزایش می‌یابد.

بررسی رابطه بین برتری در جایگاه حزبی و ایفای نقش منطقه‌ای مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت

با بررسی پیش‌فرض‌ها می‌توان گفت که اولاً هر دو متغیر دارای مقیاس اسمی هستند. ثانیاً، متغیر امنیت محور مقاومت دارای توزیع بهنجار است و نهایتاً رابطه بین دو متغیر خطی است. بنابراین، آزمون مناسب برای سنجش رابطه بین این دو متغیر ضریب همبستگی پیرسون می‌باشد. جدول زیر، نشان‌دهنده ضریب همبستگی برتری در جایگاه حزبی و ایفای نقش منطقه‌ای مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت است:

جدول ۷. ضریب همبستگی پیرسون برتری در جایگاه حزبی و ایفای نقش منطقه‌ای مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت

متغیر مستقل	متغیر وابسته	مقدار آزمون	سطح معنی‌داری
برتری در جایگاه حزبی و ایفای نقش منطقه‌ای مقاومت اسلامی لبنان	امنیت محور مقاومت	۰/۳۴۶	۰/۰۰۰

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که بین برتری در جایگاه حزبی و ایفای نقش منطقه‌ای مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت همبستگی مثبت در حد بسیار زیاد وجود دارد و این همبستگی به لحاظ آماری معنی‌دار است. به عبارت دیگر، ارتقای جایگاه حزبی و توسعه نقش جنبش مقاومت اسلامی لبنان در سطوح فراملی، امنیت محور مقاومت افزایش می‌یابد.

بررسی رابطه بین پشتیبانی نظری و عملی منطقه‌ای (انقلاب اسلامی ایران (جمهوری اسلامی ایران)) از مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت

با بررسی پیش‌فرض‌ها می‌توان گفت که اولاً هر دو متغیر دارای مقیاس اسمی هستند. ثانیاً، متغیر امنیت محور مقاومت دارای توزیع بهنجار است و نهایتاً رابطه بین دو متغیر خطی است. بنابراین، آزمون مناسب برای سنجش رابطه بین این دو متغیر ضریب همبستگی پیرسون می‌باشد. جدول زیر، نشان‌دهنده ضریب همبستگی پشتیبانی نظری و عملی منطقه‌ای (انقلاب اسلامی ایران (جمهوری اسلامی ایران)) از مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت است:

جدول ۸. ضریب همبستگی پیرسون پشتیبانی نظری و عملی منطقه‌ای (انقلاب اسلامی ایران (جمهوری اسلامی ایران)) از مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت

متغیر مستقل	متغیر وابسته	مقدار آزمون	سطح معنی‌داری
پشتیبانی نظری و عملی منطقه‌ای (انقلاب اسلامی ایران (جمهوری اسلامی ایران)) از مقاومت اسلامی لبنان	امنیت محور مقاومت	۰/۳۸۹	۰/۰۰۰

یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که بین پشتیبانی نظری و عملی منطقه‌ای (انقلاب اسلامی ایران (جمهوری اسلامی ایران)) از مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت همبستگی مثبت در حد بسیار زیاد وجود دارد و این همبستگی به لحاظ آماری معنی‌دار است. به عبارت دیگر، هرچقدر پشتیبانی نظری و عملی منطقه‌ای (انقلاب اسلامی ایران (جمهوری اسلامی ایران)) از مقاومت اسلامی لبنان افزایش یابد، امنیت محور مقاومت نیز افزایش می‌یابد.

با توجه به تجزیه و تحلیل‌های بالا تمامی فرضیه‌های فرعی پنج‌گانه تحقیق تأیید می‌شوند.

تحلیل رگرسیون خطی ساده (دو متغیره)

در این پژوهش، قبل از اجرای رگرسیون چندگانه و تحلیل مسیر، میزان ارتباط بین یکایک متغیرهای مستقل با متغیر وابسته یعنی امنیت محور مقاومت بررسی شده است. قبل از انجام رگرسیون لازم است پیش‌فرض‌های رگرسیون رعایت شود. اولین و مهم‌ترین پیش‌فرض رگرسیون، خطی بودن روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته است. براساس آنچه که در ضریب پیرسون مطرح شد، روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته، خطی است. همچنین توزیع متغیر وابسته نیز بهنجار است. علاوه بر این، از آماره دوربین - واتسون^۱ برای سنجش مستقل بودن همبستگی باقیمانده‌ها استفاده شد. نتایج این آماره نشان می‌دهد که باقیمانده‌ها با هم همبستگی ندارند و مستقل از هم هستند. جدول زیر، ضرایب همبستگی ساده رفتار دستاوردهای مقاومت لبنان را با امنیت محور مقاومت نشان می‌دهد. بررسی سطح معنی‌داری متغیرها حاکی از رابطه معنی‌دار متغیرهای مستقل با متغیر وابسته است.

جدول ۹. ضریب رگرسیونی ساده رفتارهای امنیت محور مقاومت

امنیت محور مقاومت						متغیر وابسته
دوربین	سطح	مقدار	ضریب بتا	ضریب	ضریب	
واتسون	معنی داری	ثابت	(β)	تعیین	همبستگی (R)	متغیرهای مستقل (دستاوردها)
۲/۱۲	۰/۰۰۰	۲/۱۴۷	۰/۳۵۹	۰/۲۹	۰/۳۵۹	برتری در عوامل معنوی و اعتقاد قلبی
۲/۰۹	۰/۰۴۹	۲/۶۲۸	۰/۳۳۱	۰/۱۱	۰/۳۳۱	برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند
۲/۰۸	۰/۰۰۰	۳/۶۵۸	۰/۳۰۷	۰/۱۷	۰/۳۰۷	برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی
۱/۹۹	۰/۰۳۷	۲/۲۸۵	۰/۳۴۶	۰/۱۸	۰/۳۴۶	برتری در جایگاه حزبی و ایفای نقش منطقه‌ای
۲/۱۵	۰/۰۰۰	۳/۳۸۶	۰/۳۸۹	۰/۲۵	۰/۳۸۹	پشتیبانی نظری و عملی منطقه‌ای (انقلاب اسلامی ایران (جمهوری اسلامی ایران))

نتایج به دست آمده از رگرسیون خطی ساده حاکی از این است که از میان کل متغیرهای موجود در این پژوهش، تمامی پنج متغیر مستقل با متغیر وابسته، رابطه معنی داری دارند.

از میان متغیرهای موجود (دستاوردها) در این جدول متغیر "برتری در عوامل معنوی و اعتقادات و ارزش‌های دینی و ایمانی" با ضریب تعیین ۲۹ درصد بیشترین رابطه را با امنیت محور مقاومت دارد و متغیر "برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند" با ضریب تعیین ۱۱ درصد کم‌ترین رابطه را با امنیت محور مقاومت دارد. ضریب بتای استاندارد نشان می‌دهد که متغیرهای پشتیبانی نظری و عملی منطقه‌ای (انقلاب اسلامی ایران (جمهوری اسلامی ایران))، برتری در عوامل معنوی و اعتقاد قلبی و برتری در جایگاه حزبی و ایفای نقش منطقه‌ای نسبت به متغیرهای دیگر در تعیین تغییرات امنیت محور مقاومت نقش مهم‌تری را ایفا می‌نماید.

تحلیل رگرسیون چندمتغیره

با کمک رگرسیون چندمتغیره می‌توان رابطه خطی موجود بین مجموعه‌ای از متغیرهای مستقل را با یک متغیر وابسته مطالعه کرد.

در مدل رگرسیونی گام به گام کلیه متغیرهای مستقل یعنی دستاوردهای جنبش مقاومت لبنان برای تبیین رفتار امنیت محور مقاومت وارد مدل شده است. مقدار آماره دوربین - واتسون برابر با ۲/۴۵ است که نشان می‌دهد باقیمانده‌ها با هم همبستگی نداشته؛ یعنی از هم مستقل هستند.

جدول ۱۰. مدل رگرسیونی گام‌به‌گام متغیرهای مستقل برای تبیین رفتار امنیت محور مقاومت

مدل	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین	مقدار آزمون (F)	سطح معنی‌داری آزمون (F)	مقدار ثابت
گام‌به‌گام	۰/۳۹۵	۰/۱۹۸	۵۸/۶۶۵	۰/۰۰۰	۲/۴۵

همان‌طور که در جدول بالا ملاحظه می‌شود، ضریب همبستگی مدل رگرسیونی گام‌به‌گام متغیرهای مورد بررسی برای تبیین رفتار "امنیت محور مقاومت" برابر با ۰/۳۹۵ است. نسبتی از واریانس متغیر امنیت محور مقاومت که توسط متغیرهای تحقیق تبیین شده نزدیک به ۲۰ درصد است. نسبت F دلالت بر آن دارد که مدل رگرسیونی تحقیق مدل مناسبی برای تبیین متغیر وابسته (امنیت محور مقاومت) است. به عبارت دیگر، متغیرهای تحقیق قادرند که تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. مقدار ثابت نشان می‌دهد که اگر تأثیر متغیرهای مستقل کنترل شود، مقدار پایه رفتار متغیر امنیت محور مقاومت برابر با ۲/۴۵۵ است. لازم به توضیح است که مدل رگرسیونی گام‌به‌گام فوق دارای دو مدل (گام) بود. نتایج تحقیق فوق، مربوط به مدل آخر مدل رگرسیونی گام‌به‌گام است.

جدول ۱۱. ضرایب تأثیر مدل نهایی رگرسیون متغیرهای مستقل تبیین‌کننده رفتار امنیت محور مقاومت

متغیرها	ضریب بتا (β)	مقدار آزمون (t)	سطح معنی‌داری	ضریب تولرانس
مقدار ثابت	-	۹/۷۵۹	۰/۰۰۰	-
برتری در عوامل معنوی و اعتقادات و ارزش‌های دینی و ایمانی	۰/۳۸۹	۷/۴۲۱	۰/۰۰۰	۰/۹۴۵
برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند	۰/۱۱۷	۲/۰۴۵	۰/۰۰۰	۰/۹۴۵

همان‌طور که در جدول بالا ملاحظه می‌شود، «برتری در عوامل معنوی و اعتقادات و ارزش‌های دینی و ایمانی» اولین متغیری بوده که وارد مدل شده است و بیشترین رابطه را با «امنیت محور مقاومت» دارد و «برتری در ساختار غیررسمی و تشکیلات توانمند» آخرین متغیری بوده که وارد مدل شده و کم‌ترین رابطه را با «امنیت محور مقاومت» دارد. همچنین، متغیر «برتری در عوامل معنوی و اعتقادات و ارزش‌های دینی و اسلامی» نسبت به دیگر متغیرها پیش‌بینی‌کننده قوی‌تری است. ضریب بتای استاندارد شده، نشان‌دهنده تأثیرات خالص متغیرها بر امنیت محور مقاومت است. مقدار t و سطح معنی‌داری آن

نشان‌دهنده اهمیت نسبی حضور هر متغیر در مدل می‌باشد. بدین شکل که اگر قدر مطلق مقدار t بیشتر از $۲/۰۴۵$ باشد، سطح خطای آن کوچک‌تر از $۰/۰۱$ و $۰/۰۵$ خواهد بود، در نتیجه، متغیر موردنظر تأثیر آماری معنی‌داری در تبیین تغییرات متغیر وابسته دارد. براین اساس، متغیرهایی که وارد مدل شده‌اند، تأثیر آماری معنی‌داری در تبیین تغییرات امنیت محور مقاومت دارند. ضریب تولرانس نشان می‌دهد که میزان هم‌خطی متغیرها کم است.

تبیین نتایج مقاومت اسلامی لبنان بر امنیت محور مقاومت

حزب‌الله لبنان به‌عنوان بازیگری غیردولتی/ فروملی از ابتدای تأسیس خود تاکنون توانسته در فعالیت اجتماعی و سیاسی خود روند روبه‌توسعه داشته و دستاوردهایی را برای لبنان و امنیت محور مقاومت همراه داشته باشد. هدف اساسی مقاومت شکل‌دهی و بسیج منابع و امکانات در برابر استکبار است. مهم‌ترین عوامل شکل‌گیری تدریجی مقاومت این بود که نیروهای مردمی و هسته‌های مقاومت توانایی دفاع از کشور را در برابر قدرت امپریالیستی ایجاد کرده و تثبیت کنند. به‌همین منظور، هسته‌های مقاومت و نهضت‌های انقلابی در سراسر جهان اسلام و دنیا فعال شدند و مقاومت اسلامی حزب‌الله لبنان در شرایط ویژه و پیچیده‌ای شکل گرفته و توسعه یافت (قاسمی، ۱۳۹۸: ۲۹ - ۳۰).

مقاومت اسلامی لبنان مبتنی بر دو پارادایم «کربلا»^۱ و «هیئات منالذله» حرکت کرده است. درواقع مقاومت اسلامی، توانسته است گفتمان قدرت مقاومت^۲ و بلکه سیاست مقاومت^۳ را در تقابل با سیاست قدرت^۴ غربی ارائه دهد (قادری، ۱۳۹۷: ۱۹). این پارادایم نیز مبتنی بر فرهنگ شهادت‌طلبی در محور مقاومت تجلی کرده است. امروزه در کشورهای نظیر لبنان، عراق، سوریه، افغانستان و یمن برخی دیگر با اتکا بر فرهنگ ایثار و شهادت‌طلبی درمقابل استکبار ایستادگی می‌کنند (قاسمی، ۱۳۹۷: ۱۲۴). درواقع قیام برای خدا و مبتنی بر تکلیف علاوه بر اطمینان و آرامش قلبی «انتزاعی/ روانی» امنیت عینی و عملی را نیز به‌همراه داشته است.

برای نمونه آزادی جنوب لبنان از اشغال صهیونیست‌ها و پیروزی در جنگ ۳۳ روزه، دو دستاورد بزرگ مقاومت اسلامی در لبنان براساس اتکا به «هویت مقاومت» محسوب می‌شود. هدف مشترک محور مقاومت و تلاش‌های هم‌افزای اعضای آن در تحقق این هدف، کلیه ترتیبات سیاسی، امنیتی و نظامی منطقه غرب آسیا را تحت تأثیر قرار داده است

1. Karbala Paradigm
2. Resistance power
3. Resistance politics
4. Power politics

(زارعان، ۱۳۹۵: ۲۵). آنچه براساس دستاوردهای مقاومت اسلامی لبنان در منظومه فکری سیدحسن نصرالله شناسایی شد، نشانگر این است که مقاومت حزبالله با هدایت و جهت‌گیری سیاست‌های انقلاب اسلامی در منطقه از یک بازیگر محلی/ فروملی با قدرت کم‌تر به یک قدرت تأثیرگذار برتر و فراملی تبدیل شده است.

برخی از مصادیق امنیتی آن در منطقه عبارتند از: تنزل جایگاه امنیتی رژیم صهیونیستی که واحد اطلاعات و امنیت شاخه حزبالله بسیار بهتر و موفق‌تر از موساد عمل کرده است (عراقی، ۱۳۹۴: ۱۳۳)؛ اعلام رسمی حزبالله مبنی بر حضور نظامی و عملیاتی در سوریه (امینی، ۱۳۹۲)؛ تقویت جایگاه شیعیان منطقه و پویایی محور مقاومت؛ افزایش اهمیت جنگ‌های نامتقارن (عراقی، ۱۳۹۴: ۱۳۸).

مقاومت حزبالله طی دو دهه اخیر پس از پیروزی بر ارتش کلاسیک و مجهز رژیم صهیونیستی در سال ۲۰۰۰ و ۲۰۰۶ به قدرتی فراملی تبدیل شده است که می‌تواند بر مناسبات منطقه‌ای نیز تأثیر بگذارد. حزبالله با ورود به موضوع سوریه از جایگاه غیردولتی به منطقه‌ای ارتقا یافته که خواستار یک نقش منطقه‌ای با محور مقاومت است (زارعان، ۱۳۹۳: ۶۶). شهدای محور مقاومت با نقش محوری ایران، سوریه و حزبالله تنها اتحاد مقابله‌جویانه در غرب آسیا است که بر منافع و اهداف امریکا در این منطقه تأثیر گذاشته است (قاسمی، ۱۳۹۷: ۱۳۶). امروزه تقویت سازوکارهای فشار و افزایش خطر تهدید نسبت به رژیم صهیونیستی، درحالی‌که ایجادکننده یک وضعیت بازدارندگی است؛ این وضعیت محصول تقویت توان نظامی حزبالله، توسعه توانمندی‌های حزبالله جهت ساخت تسلیحات و تثبیت موقعیت حزبالله در بلندی‌های جولان با هدف ایجاد یک جبهه جدید برای به‌چالش کشیدن رژیم صهیونیستی است. این وضعیت توان عملیاتی حزبالله، شبه‌نظامیان شیعی و سایر بازیگران محلی مورد حمایت ایران را افزایش داده است (قادری، ۱۳۹۷: ۲۶).

در تبیین نتایج تأثیرشناسی دستاوردهای حزبالله لبنان در محور مقاومت «در زمینه تقویت محور مقاومت و توسعه و تعمیق محور مقاومت» به‌صورت روش کمی پیمایشی نتایج مهم و جدیدی را به‌همراه داشته است. با عنایت به پیچیدگی و سیال بودن تحولات در عرصه بین‌المللی و تأثیرگذاری و تأثیرپذیری محور مقاومت از آن، مقاومت اسلامی موفقیت‌هایی را داشته است.

براساس سنجش تأثیرشناسی دستاوردها بر محور مقاومت نتایج حاکی از آن است که دستاوردهای مقاومت اسلامی لبنان بر متغیر وابسته یعنی امنیت محور مقاومت و ژئوپلیتیک محور مقاومت اثربخش بوده است. میان دستاوردهای کلیدی مقاومت اسلامی

لبنان و امنیت محور مقاومت رابطه مثبت و مستقیمی وجود دارد؛ یعنی با ارتقای تعمیق، توسعه و تقویت دستاوردهای مقاومت اسلامی، امنیت محور مقاومت نیز بهبود و ارتقا می‌یابد.

یکی از مهم‌ترین یافته‌های تحقیق حاضر، تأثیر مثبت برتری عوامل معنوی و اعتقاد قلبی اعضای مقاومت اسلامی لبنان بر امنیت محور مقاومت بوده است. انسان‌های معنوی و بالیمان، یک جنبش و سازمان معنوی را شکل می‌دهند. سازمانی که اعضای آن مؤمن و دین‌مدار باشند و احکام اسلامی و ارزش‌های دینی مبنای حرکت آن باشد، به‌طور قطع مجموعه‌ای خواهد بود که در آن نظام دین حاکم است. در واقع، بین «نظام باورهای جنبش» و «نظام عملکردهای آن» پیوستگی عمیقی وجود دارد. در سازمان معنوی، جهت‌گیری‌های اساسی و کلان را اسلام مشخص می‌کند. در نظام فکری نشئت‌گرفته از ایمان دینی، حفظ خود اسلام، قرآن و ارزش‌های دینی و الهی در اولویت اول قرار دارد و مؤمنان و اعضای آن باید با بذل مال و جان خود در این مسیر تلاش کنند. بنابراین، «عملکرد حزبی» در یک «سازمان معنوی»، تلاش عمومی اعضا با هدایت رهبری دینی به‌سوی خدایی‌شدن خواهد بود. بنابراین، باورهای عمیق اسلامی و ارتقای معنویت بین اعضای مقاومت اسلامی لبنان با شکل‌دادن یک فرهنگ اصیل مقاومت و ایثار روحیه شهادت‌طلبی در بدنه جنبش اسلامی می‌تواند راه‌حلی برای افزایش امنیت محور مقاومت به‌شمار آید.

همچنین قدرت نظامی، دفاعی، امنیتی و اطلاعاتی را علمای علم سیاست، نماینده قدرت ملی دانسته و به آن اهمیت فراوانی می‌دهند. دلیل این اهمیت، به نقش قدرت دفاعی و اطلاعاتی در تأمین امنیت و برقراری صلح و آرامش برمی‌گردد. براساس دستور الهی "و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه و من رباط الخیل ترهبون به عدوالله و عدوكم" (انفال/ ۶۰)، اگر دشمن مسلمانان و کشور اسلامی، یک قدرت جهانی باشد، باید سطح قدرت دفاعی مسلمانان، افزون بر آن قدرت جهانی باشد. این آیه تصریح دارد که در یک جنبش اسلامی که ایمان و معنویت بر آن حاکم می‌شود، مسلمانان چه عملکردی را باید در تولید قدرت نظامی و امنیتی و افزایش سطح آمادگی دفاعی داشته باشند. بنابراین «برتری نظامی و دفاعی» نقشی اساسی در «عملکرد کلی جنبش» برای تولید «امنیت» دارد. برای افزایش و توسعه امنیت محور مقاومت، پیشنهاد می‌شود که اولاً مدیران و اعضای محور مقاومت لبنان نسبت به ارتقای عوامل معنوی و اعتقاد قلبی در بدنه سازمان اقدام نمایند. ثانیاً با آموزش و شناخت هرچه‌بیشتر در برتری اطلاعاتی و نظامی - امنیتی بر رقبای دشمنان خود پیشی گیرند و جمهوری اسلامی ایران نگاه حمایتی و پشتیبانی

نظری و عملی فرمانطقه‌ای خود را از محور مقاومت توسعه داده و با عمق بیشتری به این مسئله بپردازد. ثالثاً مقاومت اسلامی لبنان در سازماندهی و هماهنگی معطل ساختارهای خشک و ضوابط و مقررات عادی و معمول نبوده، بلکه از ساختار غیررسمی و ابداعی استفاده کرده و هرچه بیشتر تشکیلات و سازمان خود را توانمند سازند. اگر مقاومت اسلامی لبنان بتواند جایگاه حزبی خود را ارتقا داده و فراتر از سطح ملی به ایفای نقش در منطقه و دنیا بپردازد، در این صورت، می‌توان گفت امنیت محور مقاومت نیز ارتقا خواهد یافت.

نتیجه‌گیری

در این مقاله مفاهیم امنیت و نظریه امنیت در اسلام برای تبیین دستاوردهای حزب‌الله لبنان در امنیت محور مقاومت مورد بررسی قرار گرفت. نظریه امنیت منطقه‌ای و امنیت هستی‌شناختی جهت تبیین نظری مسئله اصلی پژوهش یعنی دستاوردهای حزب‌الله لبنان در عرصه امنیتی استدلال شد.

هدف مقاله، شناسایی دستاوردهای مقاومت حزب‌الله لبنان در منظومه فکری سیدحسن نصرالله و تأثیر و فایده آن بر امنیت محور مقاومت بوده است. حزب‌الله لبنان به‌عنوان یکی از بازوهای توسعه و تقویت‌کننده محور مقاومت به رهبری جمهوری اسلامی ایران است که نقشی تعیین‌کننده در تأمین امنیت محور مقاومت از طریق بازتولید گفتمان انقلابی و جهت‌گیری سیاست‌های انقلاب اسلامی ایران بوده که افزایش توان محور مقاومت را به‌دنبال داشته است.

در این مقاله سعی شد در راستای پرسش اصلی پژوهش، دستاوردهای حزب‌الله لبنان در اندیشه سیدحسن نصرالله دسته‌بندی شود. از جنبه نوآوری مقاله حاضر علاوه بر استفاده از روش تحلیل مضمون و استخراج مضامین پایه از تعداد زیادی از سخنرانی، ده سال اخیر سخنان سیدحسن نصرالله با تدقیق بیشتری استخراج و بررسی شده و براساس مؤلفه‌های شناسایی‌شده، دستاوردهای امنیتی محور مقاومت بیان شد.

نتایج تحلیل مضمون مقاومت مبتنی بر سخنان دبیرکل حزب‌الله و براساس فراوانی کدها نشان داد، دستاوردهای مقاومت حزب‌الله مشتمل بر پنج بعد یا حیطة و ۲۲ مؤلفه است. بعد معنویت‌گرایی و تکلیف‌محوری؛ بعد وحدت مسلمین و همگرایی جهان اسلام؛ بعد ساختار توانمند غیررسمی و برخورداری از حمایت جمهوری اسلامی ایران که در این مقاله براساس روش تحلیل مضمون، شناسایی و تأیید شدند.

نتایج تحقیق کمی نشان داد که با وجود شرایط پیچیده، دشوار و بحرانی منطقه غرب آسیا و فشارهای سیاسی، اقتصادی و امنیتی آمریکا، رژیم صهیونیستی و ارتجاع منطقه بر

جنبش‌های مقاومت اسلامی به‌خصوص مقاومت اسلامی لبنان، امنیت محور مقاومت بیش‌ازپیش در حال افزایش است.

همان‌طور که ملاحظه شد، در مورد تأثیر دستاوردهای مقاومت اسلامی لبنان بر متغیر وابسته یعنی امنیت محور مقاومت یافته‌ها حاکی از آن هستند که بین بعد دستاوردهای کلیدی مقاومت اسلامی لبنان و امنیت محور مقاومت، رابطه مثبت و مستقیمی وجود دارد. یعنی با ارتقای تعمیق، توسعه و تقویت دستاوردهای مقاومت اسلامی، امنیت محور مقاومت نیز بهبود و ارتقا می‌یابد.

لزوم استخراج، شناسایی و بررسی این مؤلفه و شاخص‌ها، علاوه بر ارائه الگوی مقاومت حزب‌الله، نشان‌دادن جایگاه امنیتی، حفظ و تداوم گفتمان مقاومتی حزب‌الله، افزون‌بر امنیت محور مقاومت، جایگاه حزب‌الله لبنان را به سطح امنیت منطقه ارتقا خواهد داد. با عنایت به دستاوردهای امنیتی محور مقاومت و تأثیرگذاری حزب‌الله در توسعه و تعمیق آن معنویت و جایگاه و پشتوانه مردمی نقش مهمی داشته است. براساس چارچوب مفهومی پژوهش ریشه مقاومت حزب‌الله در باور عمیق به مسیر حرکت و در عمل به آن بوده است. مرجع امنیت در مقاومت اسلامی منبع الهی دارد و پشتوانه مردمی و توانمندسازی آن در رویکرد هستی‌شناسی امنیت نهفته است. تا زمانی که ماهیت هستی‌شناسی مقاومت و امنیت حفظ شود نه تنها مقاومت حفظ خواهد شد، بلکه توسعه و تعمیق خواهد یافت.

منابع

- قرآن کریم.
- استراس، آنسلم و کوربین جولیت (۱۳۸۷)، اصول روش تحقیق کیفی نظریه مبنایی، ترجمه بیوک محمدی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- اسداللهی، مسعود (۱۳۸۲)، جنبش حزب‌الله گذشته و حال، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۹)، صلح و امنیت بین‌الملل، رویکرد اسلامی، مجموعه مقالات اسلام و روابط بین‌الملل، به اهتمام حسین پوراحمدی، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- امینی، محمدرضا (۱۳۹۲)، ورود رسمی حزب‌الله به جنگ سوریه، خبرگزاری جمهور.
- برزنونی، محمدعلی (۱۳۸۴)، «اسلام؛ اصالت جنگ یا اصالت صلح؟»، مجله حقوقی، نشریه مرکز امور حقوقی بین‌المللی معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست‌جمهوری، ش ۳۳: ۷۳ - ۱۵۷.
- برژینسکی، زبیگنو (۱۳۶۹)، در جستجوی امنیت ملی، ترجمه ابراهیم خلیلی، تهران: سفیر.

- بوزان، باری (۱۳۸۶)، چارچوبی تازه برای تحلیل امنیت، ترجمه علی‌رضا طیب، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- پارسه، رضا و مطهرنیا، مهدی (۱۳۹۳)، اثرگذاری محور ایران، سوریه و حزب‌الله بر منافع آمریکا در خاورمیانه، فصلنامه سیاست دفاعی، ش ۸۶، پاییز: ۱۰۷-۱۳۸.
- تانته، ژاک (۱۳۷۹)، تاریخ لبنان، ترجمه اسدالله علوی، مشهد: بنیاد پژوهش اسلامی.
- درخشه، جلال؛ افتخاری، اصغر و ردادی، محسن (۱۳۹۴)، تحلیل مضمونی اعتماد در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، فصلنامه جستارهای سیاسی معاصر، سال ششم، ش ۳، پاییز: ۵۳-۷۲.
- دری نجف‌آبادی، قربانعلی (۱۳۷۹)، نگاهی به امنیت از منظر امیر مؤمنان(ع)، فصلنامه حکومت اسلامی، سال پنجم، ش ۱۸: ۲۸۰-۳۱۰.
- دلاور، علی (۱۳۸۰)، روش تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی، تهران: ویرایش.
- دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال (۱۳۸۷)، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تهران: انتشارات سمت.
- زارعان، احمد (۱۳۹۳)، بررسی تبدیل حزب‌الله لبنان از قدرتی محلی به قدرت ملی و منطقه‌ای، مطالعات راهبردی جهان اسلام، ش ۵۹: ۳۷-۶۸.
- زارعان، احمد و پورخوش سعادت، محمد (۱۳۹۷)، محور مقاومت به مثابه یک مجموعه امنیتی منطقه‌ای: کاهش هزینه‌های امنیتی، مجموعه مقالات همایش پیرامون مقاومت اسلامی، تهران: دانشگاه جامع امام حسین علیه‌السلام.
- شایگان، فریبا (۱۳۹۱)، امنیت پایدار از دیدگاه مقام معظم رهبری، فصلنامه آفاق امنیت، سال پنجم، ش ۱۴: ۱۲۱-۱۴۳.
- طباطبایی، محمدحسین (۱۳۶۸)، المیزان، قم: انتشارات اسلامی.
- عراقی، عبدالله (۱۳۹۴)، نقش حزب‌الله لبنان در امنیت منطقه غرب آسیا با تأکید بر حمایت و پشتیبانی ایران، مجله سیاست دفاعی، سال ۲۴، ش ۹۳: ۱۰۱-۱۴۲.
- قادری کنگاوری، روح‌الله (۱۳۹۲)، نظریه مقاومت در روابط بین‌الملل؛ رویکرد ایرانی - اسلامی نفی سبیل و برخورد با سلطه، سیاست دفاعی، ش ۸۲: ۱۹۱-۲۴۸.
- قادری کنگاوری، روح‌الله (۱۳۹۷)، نقش نیروهای منطقه‌ای سپاه پاسداران در تأمین امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه آفاق و امنیت، سال یازدهم، ش ۴۰: ۲-۳۳.
- قاسمی، بهزاد (۱۳۹۷الف)، ژئوپلیتیک محور مقاومت و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران؛ براساس گفتمان انقلاب اسلامی، آفاق امنیت، سال یازدهم، ش ۳۸: ۵-۳۳.
- قاسمی، بهزاد (۱۳۹۷ب)، ارزیابی تأثیر فرهنگ شهادت‌طلبی انقلاب اسلامی ایران در جهان اسلام و عرصه بین‌الملل، مطالعات سیاسی جهان اسلام، سال هفتم، ش ۴، پیاپی ۲۴: ۹۱-۱۱۳.

- قاسمی، بهزاد (۱۳۹۸)، مقایسه تطبیقی تاریخی جنبش‌های انقلابی و گروه‌های افراط‌گرا در تطورات تاریخ اسلام و مسیحیت، **مجله علمی - ترویجی معرفت**، سال بیست‌وهشتم، ش ۵۰: ۳۲ - ۲۱.
- قاضی میرسعید، علی‌رضا و دیگران (۱۳۹۶)، تحلیل مضمون ساخت درون قدرت نیروهای مسلح برای جنگ‌های آینده از منظر فرماندهی کل قوا، **فصلنامه مدیریت نظامی**، سال ۱۷، ش ۴: ۱۰۰ - ۷۷.
- کریمی مله، علی (۱۳۸۴)، شناسایی مرجع امنیت در رویکرد امنیت ملی امام خمینی(ه)، **فصلنامه مطالعات راهبردی**، ش ۳۰: ۷۶۶ - ۷۸۸.
- مارشال، کاترین و راسمن، گرچنب (۱۳۹۰)، **روش تحقیق کیفی**، ترجمه علی پارسائیان و محمد اعرابی، تهران: پژوهش‌های فرهنگی.
- منصوریان، یزدان (۱۳۸۶)، **گراندد تئوری چیست و چه کاربردی دارد؟** مجموعه مقالات همایش اطلاعات و جامعه اطلاعاتی، اصفهان: دانشگاه اصفهان.
- نادری سمیرمی، احمد (۱۳۷۶)، **لبنان**، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
- نصرالله، سیدحسن (۱۳۷۰ - ۱۳۹۸)، سخنان دبیرکل حزب‌الله لبنان، از زمان آغاز مسئولیت تا پایان سال ۱۳۹۸. (۱۳۲۷/ بهمن ۱۳۷۰ - ۱۳۹۸).
- نوروزی، محمدتقی (۱۳۸۵)، **فرهنگ دفاعی - امنیتی**، تهران: سنا.
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic Networks: An Analytic Tool for Qualitative Research. *Qualitative Research*, 1(3), 385 - 405.
- B Miles, A. M Huberman, (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*, Canada: Thousand Oaks.
- Boyatzis, R. E. (1998), *Transforming qualitative information: thematic analysis and code development*, Sage.
- Braun, V. & Clarke, V., (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 3, No.2, pp. 77 - 101.
- King, C. Horrocks, 2010. *Interviews in qualitative research*, London: Sage Publications Ltd.

